SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 2. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 3, 1992 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го СІЧНЯ 1992 Ч. 2. РІК XCIX.

В УКРАЇНІ

(З повідомлень УНІАР)

Київ, 26-го грудня. — Тут розпочав працю перший з'їзд суддів України. До учасників з'їзду звернувся Президент України Леонід Кравчук. З доповіддю на на з'їзді виступили голова Верховного Суду України Якименко та міністер юстиції України Бойко. Вирішено винести на розгляд з'їзду єдине питання — про концепцію судової влади.

Київ, 26-го грудня. — Тут відбулося засідання організаційного комітету конґресу українців. Він пройде 22—23-го січня 1992 року в Києві. У конґресі мають взяти участь українці, які мешкають за межами України, а також представники різних областей республіки. На конґрес прибуде багато гостей. Тільки Товариство „Україна" запрошує представників 30-ти своїх осередків на території колишнього СССР. Теми виступів, на думку організаторів, повинні охопити різні аспекти історії, економіки, релігійного життя України, проблему еміґрації, розвитку української культури і збереження етносу.

Київ, 26-го грудня. — У Спілці Письменників України відбулася презентація доброчинного Фонду „Літературна скарбниця", який створено для допомоги талановитим літераторам. Фонди „Літературної скарбниці" складатимуться з пожертв приватних осіб, з внесків підприємств, фірм, громадських організацій і відрахувань від прибутків товаритва „Слово", яке і започаткувало Фонд.

Житомирщина. — 25-го грудня представники британського „Червоного хреста" подарували медикам Житомирської области пересувний діягностичний комплекс. Експрес-лябораторія дає змогу швидкого та всебічного обстеження жителів північних районів области, що потерпіли від катастрофи на ЧАЕС.

Закарпаття, 24-го грудня. — Поздоровлення з Різдвом почули в телевізії рідною мовою німці Закарпаття. Це передача обласної студії телевізії „Wort und Bild aus dem Transkarpatian Ukraine". Кількість німецького населення становить приблизно 4,000 тобто менше відсотка від загальної кількости населення области.

Луганське, 28-го грудня. — Луганське обласне радіо передало інтерв'ю з народними депутатами України Володимиром Дорофеєвим, Єдуардом Дідоренком та іншими, в якому вони повідомили про радіоактивне забруднення деяких районів области. Було зазначено, що Облрада, знаючи про це, не інформує населення, щоб не давати людям відповідних пільг. У статті, надрукованій 28-го грудня в органі Облради „Наша Газета", заступник голови облвиконкому, колишній партапаратник, Юрій Подколзін спочатку запевняв, що на Луганщині все гаразд, а в кінці статті признається, що усе ж таки 11-го грудня на сесії ВР України міністер у справах Чорнобиля Готовчиць оголосив результати дослідження територій ряду областей України. Інформація Готовчиця свідчить про те, що на Луганщині є плями з щільністю забруднення цезієм-137 понад встановлену норму в Антрацитівському, Новоайдарському, Перевальському і Слов'яносербському районах. Подавши це, Ю. Подколзін одразу ж зазначає, що ці дані потребують ретельної перевірки протягом 1992 року. Слід зазначити, що, згідно з новим законодавством, зона посиленої радіоактивної контролі вводиться при щільності забруднення ґрунту цезієм 1-5 кюрі на квадратний кілометер — у зазначених районах показник дорівнює одиниці. Зовсім недавно під керівництвом того ж Подколзіна в колишній компартійній газеті „Луганская Правда" піддавалася критиці перша на Луганщині екологічна газета „Бумеранґ", яка вперше підняла проблему виплати екологічної компенсації (так званих „гробових").

В Польщі життя українців розвивається

Джерзі Ситі. Н.Дж. (О. Кузьмович). — Вже не перший раз ми завважуємо, що в сьогоднішньому громадському житті українців важливу і провідну ролю відограють молоді віком люди і це дуже відрадне явище. Наші гості з Польщі тим разом наші друзі-пластуни, що приїхали до ЗСА на Конференцію Українських Пластових Організацій, на якій Пласт в Польщі був поруч Пласту в Україні святочно прийнятий до світового пластового кола. З Польщі були представниками: голова Крайової Пластової Старшини Петро Тима і голова Крайової Пластової Ради о. Марко Скірка, та саме вони відвідали редакцію „Свободи", щоб розповісти про діяльність пластової організації, як і діяльність української громади. Їхні відвідини були напередодні повороту домів, але і напередодні виборів, про які вони багато оповідали та хвилювалися вислідом українських кандидатів.

Але хоча ми з приємністю слухаємо розповіді, настанова наших гостей до українських можливостей доволі критична тому, що на їхню думку є лише горстка людей, яка поважно займається громадським життям. Вони уважають також, що немає великого зацікавлення української молоді, а більшість живе розкинено, незорганізована і лише на святочні зібрання зустрічаються на короткий час. Дивно почути таке від двох молодих людей, які так сильно самі включилися у ряд громадських акцій.

Від П. Тими довідуємося, що він був головою Союзу незалежної молоді в 1989 році, бо живе в столиці, у Варшаві, де кінчає студії історії і саме пише працю, про стосунки польсько-українські в часі т. зв. „нормалізації". Але побачивши, що із студентською молоддю українського походження не можна дійти до ладу, може тому, що немає якоїсь устійненої системи, він разом із о. М. Скіркою взялися організувати для молоді Пласт і тут мають кращий успіх. Як розповідають, тепер, за два роки, вони вже мають 150 членів.

Цікаво чути, що Пластом захоплена молодь юнацького віку, але не студентство. Тому перші вишколи для юнацтва вели там пластуни зі Заходу, з Німеччини і ЗСА, та саме при їх допомозі можна було в короткому часі здобути гарні успіхи. В січні 1990 року відбулася перша зустріч зацікавлених приступленням до Пласту, а вже літом того ж року перший табір під Венґложевом, який допомогли перепровадити два старші пластуни з Німеччини. Зимою 1990 року перевела зимовий табір ст. пл. Оксана Куровицька із ЗСА, (а при тому перше заприсяження 12 пластунів у Білому Борі). Відтак пластуни з Польщі вже брали участь у таборах і вишколах в Україні.

Цього літа нашим молодим провідникам вдалося перевести власними силами два табори, один для юнацтва, а другий для новацтва, як також вислати на вишкіл до ЗСА свої найкращі сили. Зараз вони мають пластові осередки в 10 місцевостях.

Тепер вони повні нових плянів повертаються до своєї праці й праці для Пласту.

Нам цікаво почути від о. Марка про його душпастирські завдання, які він виконує вже три роки. Висвятив його, як розповідає, Єпископ УКЦ Мирослав Марусин і тепер він працює на Мазурах та як приналежний до Чину Отців Василіянів, обслуговує три парафії біля Венґложева. В одній з них будує тепер церкву, маючи біля 600 вірних ,в тому 70 дітей. Двадцять років поляки не дозволяли там служити нашу Службу Божу в костелі і це було одною з причин, що вірні рішили побудувати собі власну церкву. На час будови лютеранський пастор дозволив українцям молитися і відправляти Службу Божу у його церкві і о. Марко сподіється, що незабаром будуть мати власну святиню.

Нас цікавить звідкіля там на півночі далі стільки українців, і о. Марко оповідає нам, що там живуть переселені із Ярославщини, Перемищини і Любачівщини і хоча багато хотіли б тепер повернутися на старі землі, надто вже запустили коріння на нових місцях поселення.

— На східніх Прусах є цілі українські села — розповідає о. Марко — і звучить українська мова більше, як у містах. Бо там плекається українську мову в родині і в Церкві.

Справді з подивом слухаємо наших молодих гостей та радіємо їхнім завзяттям. Завдяки саме таким, як вони, тепер багато української дітвори в Польщі має можливість залишитися українцями, пластувати, ходити до церкви і мати гарні молодечі переживання, в колі однолітків.

УКРАЇНА ДОМОВЛЯЄТЬСЯ ПРО НАФТУ З КУВАЙТОМ

Київ (УНІАР). — У вівторок, 31-го грудня, кореспондент „Евроікс" на Близькому Сході повідомив, що представник Уряду України веде переговори у Кувайті щодо можливости закупу там нафти.

Українські та кувайтські експерти підрахували суму товаро-обмінної угоди. Передбачається, що Україна постачатиме Кувайтові металобрухт та іншу вторинну сировину, а також деяку продукцію машинобудування. Підписання такої угоди могло б покласти край монополії Росії на постачання нафти.

Товарообмін не виходить на користь Закарпаття

Ужгород (УНІАР). — На Закарпатті обговорюється концепція самоврядування. Різні організації — Товариство карпатських русинів, Ліґа національностей та інші, — які є прихильниками цієї ідеї, оприлюднили декілька проєктів самоврядування. Створено також комісію, серед членів якої є керівники колишніх компартійних структур і члени облвиконкому.

У газеті „Закарпатська Правда" з 20-го грудня доктор економічних наук Іван Мешко оприлюднив дані про останні результати обмінів товарами на Закарпатті. У 1989 році з области за товарообмінними угодами вивезено товарів на 26 868 міл. інвалютних карбованців, а ввезно 21,824. Позитивне сальдо для західних партнерів складає щонайменше 4,974,000 інвалютних карбованців. Це означає, що Закарпаття кредитує такі країни, як Угорщина, куди вивезено товарів на 12,120,000, ввезено натомість на 10,062,000 інвалютних карбованців. До Чехо-Словаччини вивезено товарів на 10,496,000 інвалютних крб., а ввезено товарів на 7,150,000 інвалютних крб. Більшість вивезеної продукції складає сировина — 75.8 відсотків.

Цікаве спостереження: взуттєве об'єднання, яким керує народний депутат Ільяшевич, виробляє вісім пар взуття на душу населення, що є 2.5 раза більше, ніж у Чехо-Словаччині.

Пассейк святочно відзначив вислід Референдуму

Пассейк, Н. Дж. — Тут в неділю, 15-го грудня, в Українській Католицькій Церкві св. Миколая відбулася після Служби Божої святочна церемонія з приводу висліду референдуму 1-го грудня в Україні і визнання незалежности України. Окремий Молебень в наміренні українського народу відслужив парох української католицької церкви о. Гліб Лончина, Чину Студитів, і повідомив присутніх, що таки в церкві відбудеться відзначення незалежности України.

Серед почесних гостей були амбасадор України до ОН Геннадій Удовенко, сенатор Френк Лотенберґ, посадник Клифтону Джеймс Анзалді, парох української православної церкви о. Юрій Галиця, головний предсідник Українського Народного Союзу Уляна Дячук, голова Відділу УККА в Пассейку Ярослав Федун і його заступник адвокат Константин Ваньо, який провадив програмою.

Першим забрав слово Г. Удовенко, який говорив про новий уклад сил в колишньому СССР, а це Співдружність Незалежних Держав. Другим забрав слово сенатор Ф. Лотенберґ, який пригадав як довго вже сердечно співпрацює з українською громадою і тепер радий, що доля українців обернулася у такий успіх. Він також згадав, що особливо добре знає українську громаду цієї околиці, бо сам з неї походить.

Посадник Клифтону Дж. Анзалді у своєму слові нав'язав до щорічних проклямацій з приводу Дня Незалежности України 22-го січня, які він підписував та відчитував на окремих церемоніях з того приводу.

На закінчення цих відзначень слово забрав Я. Федун, який подякував всім гостям за присутність та за їхні щирі слова. К. Ваньо провадив програму в англійській мові і такою висловлювалися доповідачі. Я. Федун дякував українською та англійською мовами.

ДЖ. БРИТТАН ВИСТУПАТИМЕ В УКРАЇНІ

Ляс Веґас, Нев. — Як повідомляє щоденник „Ляс Веґас Сан" українська пісенькарка Джой Бриттан разом з іншими виконавцями американської народної музики вже від 7-го грудня 1991 року надає тижнево півгодинну програму через київське радіо. Радіостанція у Ляс Веґас КФМ—ФМ 102 заключила відповідну угоду з українським правлінням щодо такої постійної передачі, тому що, як пише щоденник з Ляс Веґас, в Україні є велике зацікавлення такою музикою.

Зацікавлення є особливе співом Дж. Бриттан тому, що вона як українка третього покоління виконує українські пісеньки, а її пісні на стрічках вже від кількох років відомі в Україні із передач „Голосу Америки".

Співачка, як інформує Рік Саєс, американський посередник цього нового задуму, має вже заплянованy шістьтижневу туру з виступами у 27-ох містах України у травні 1992 року. Дж. Бриттан вже від кількох років постійно виступає на станції КФМ у Ляс Веґас.

Україна внесла прохання про приступлення до Монетарного фонду

Вашінгтон. — Агентство Ассошіейтед Пресс повідомляє, покликаючись, очевидно, на достовірні джерела, що Україна поробила усі заходи, щоб її прийняли в членство Міжнародного валютного фонду і якщо прохання України буде позитивно полагоджене, вона стане першим членом цього фонду з-поміж міжнародно визнаних держав світу, які були ініціяторами повалення Совєтського Союзу і створення Співдружности Незалежних Держав. Покищо членами цього фонду є тільки три прибалтійські держави, Литва, Латвія й Естонія, але ще жодна з держав СНД не є членом Монетарного фонду.

Колишній Совєтський Союз ще кілька місяців тому також вніс був прохання про прийняття в членство, але у зв'язку з тим, що СССР більше не існує, колишні совєтські республіки, а тепер незалежні держави, повинні поновити прохання вступу на індивідуальній базі.

Кореспондент згаданого пресового аґентства Карл Гартман підкреслює, що членство в ММФ може забезпечити нововідновленим країнам кредити на більйони долярів, при передумові, що вони будуть дотримуватися і виповняти економічну програму, визначену спеціялістами фонду. Вступ у членство ММФ також автоматично забезпечує членським державам вступ до Всесвітнього банку, який, якщо йдеться про фінансові спроможності, є ще сильнішою установою від Міжнародного монетарного фонду.

Обі ці організації мають 156 членів-держав, кожна з яких вносить свій вклад у зріст цієї міжнародної установи, яка в минулому вже допомогла не одній країні економічно стати на власні ноги. Найбільший вклад до цього фонду вносять багаті економічно держави світу ,в першу чергу члени „великої сімки", зокрема ЗСА. Очевидно, вони мають там найбільший вплив. Не треба отже дивуватися, що головна квартира обидвох потужних фінансових установ знаходиться у Вашінґтоні, а американці користуються рішаючим голосом в усіх справах, а також у справах прийняття в членство.

Групи спеціялістів Міжнародного Фонду відвідували вже Україну недавно і побували також в інших колишніх республіках.

Спочатку прохання України про приступлення в членство буде розглядати дирекція фонду, яка складається з представників членських держав. Керівництво також встановляє висоту членського внеску, від якого потім залежатиме розмір економічної, в першу чергу фінансової, допомоги з цього фонду.

Уряд України висловив надію, що Уряд ЗСА підтримає прохання Києва про приступлення в членство ММФ тим більше, що між Україною і ЗСА наладнуються добрі і дружні політичні та економічні відносини.

У СВІТІ

В НЕДІЛЮ, 29-го грудня 1991 року, до Пномпеню, Комбоджа, літаком з Банґкоку вернувся лідер „червоних хмерів" Кгіу Самфан, якого місяць тому обурені камбоджійці вигнала з країни. Оскільки „червона хмери" досі є значною силою, уряд Камбоджі й ООН вважають за необхіду їхню участь в новому керівництві і намагаються ґарантувати безпеку для Самфана, однак мешканці Пномпеню не можуть забути, що саме „червоні хмери" за декілька років свого правління знищили мільйон громадян цієї невеликої країни.

ЗА ОБСЯГОМ зовнішньої заборгованости на третє місце, після Бразилії і Мехіко, вийшла Індія. На кінець 1991 року її борг іншим державам і міжнародним фінансовим організаціям становив 70 біл. дол.

ДО БУЕНОС АЙРЕСУ приїхала для оздоровлення група дітей з України, що постраждали від чорнобильської атомової катастрофи. Відомий арґентинський футбольний клюб Бока Хуніорс надав у їхнє розпорядження свій спортовий комплекс.

В НЕДІЛЮ, 27-го грудня 1991 року, громада евангелистських християн-баптистів Москви відбула першу Службу Божу в своєму домі молитви, в якому раніше розміщувалася кіностудія „Діяфільм".

НА ВИБОРАХ президента Узбекістану, які відбулися в неділю, 29-го грудня 1991 року, 86 відсотків виборців віддали свої голоси за Ісламa Карімова. Його конкурент, голова Демократичної партії Ерк Салай Мадамінов дістав тільки 12.3 відсотка голосів.

В ПОНЕДІЛОК, 30-го грудня 1991 року, танкова колона азербайджанських військ вийшла на околицю Степанакерту й почала масований обстріл міста. Один з набоїв вцілив в будинок шпиталю, є вбиті і ранені. Виконком Ради народних депутатів Нагірно-Карабахської республіки звернувся до ООН, Европейської спільноти, Співдружности Незалежних Держав з просьбою про сприяння у припиненні бойових дій азербайджанських військ проти вірменського народу.

В ПОНЕДІЛОК, 30-го грудня 1991 року, в одному з найбідніших мусулманських районів ливанської столиці вибухнуло авто. У висліді зруйновано чотири житлові будинки, понад 30 осіб вбито, щонайменше 120 ранено. За кількістю жертв цей терористичний акт у Бейруті є вийнятковий. Покищо жодна з організацій не взяла на себе відповідальности за цей вибух.

ДЕСЯТКИ ВИЩИХ воєнних чинів іракської армії, звинувачених у спробі повалення Саддама Гуссейна, страчено в останні тижні в Іраку. Серед страчених — бриґадні генерали Машан Файсал і Абдель Рагман Ібрагім.

В АЛЬЖИРІ У ПАРЛЯМЕНТСЬКИХ виборах переміг Фронт ісламського порятунку, який сповідує лозунґи іранських фундаменталістів.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ повідомили, що Мати Тереса з Калькутти, відома в цілому світі самаританка, важко занедужала та знаходиться в лікарні в місцевості Сан Дієґо у Каліфорнії. Ця 81-річна римо-католицька монахиня занедужала в Тіґуана, Мехіко, де вона перебувала на відвідинах місцевої станиці Місіонарок милосердя, організації, яку вона очолює. Після занедужання її негайно перевезено до ЗСА, де вона є під опікою лікарів у клініці Скріпса в Ля Жолла, передмісті Сан Дієґо.

УКРАЇНА БУДЕ МАТИ СВОЮ АРМІЮ

Мінськ, Білорусія. — Тут завершилася нарада голів урядів, що входять до Співдружности Незалежних Держав (СНД). Зустріч закінчилася підписанням 15 документів, у тому числі угоди у справі стратегічних сил, про збройні сили і прикордонні війська, про спільну діяльність у справі дослідження і використання космічного простору та інші.

Назвавши найбільш складною справу про збройні сили, Боріс Єльцин повідомив журналістів, що учасники наради прийшли до згоди, що стратегічні збройні сили перебуватимуть під єдиним командуванням, яке підлягає Раді голів держав — членів СНД. „Що стосується звичайних збройних сил, — сказав Б. Єльцин, — то ми підтвердили право кожної держави вирішувати це згідно із своїми законами або самостійно керувати збройними силами, або передати їх під єдине командування збройних сил". За його словами, покищо заявили про те, що самостійно будуть командувати звичайними збройними силами Україна, Азербайджан і Молдова.

На нараді обговорювалися й економічні справи: як будуть здійснюватися реформи, чи не „втопить" остаточно карбованець запровадження талонів і купонів в деяких республіках.

Леонід Кравчук заявив, що Україна не проти збереження „єдиної карбованцевої зони". При цьому він підкреслив, що якщо держави СНД не дістануть від Росії достатньої грошової маси, то єдина карбованцева зона може стати фікцією.

Розуміючи труднощі Росії з друкуванням грошей, сказав Кравчук, Україна змушена запровадити в січні на своїй території виплату заробітної платні купонами багаторазового використання.

Доповнюючи слова президента України, Б. Єльцин підкреслив, що вже випускаються банкноти вартістю 200 і 500 карбованців, а до кінця січня появляться і 1000-карбованцеві купюри.

Л. Кравчук, Б. Єльцин, Станіслав Шушкевич і Нурсултан Назарбаєв висловилися проти узгодження заходів щодо приватизації державної власности колишнього Совєтського Союзу в державах СНД. Як повідомив Л. Кравчук, держави Спільноти визнали, що „кожна з них має право на відповідну фіксовану справедливу долю власности колишнього Совєтського Союзу за кордоном і будуть сприяти реалізації цього права". Вирішено також створити міждержавну комісію для вироблення критеріїв і принципів щодо розподілу всієї власности колишнього СССР за кордоном.

Німецький орден допомагає Україні

Джерзі Ситі, Н.Дж. — До редакції „Свободи" з Німеччини прийшла летючка, яку недавно поштою розсилали члени Малтійського ордену до всіх мешканців зі закликом до зимової допомоги мешканцям Східньої Европи.

На першій сторінці чепурної летючки є вичислені три країни, які потребують допомоги. На першому місці Україна, а далі Росія і Литва. Далі у відділі присвяченому Україні вияснюють, що в Україні панує голод і біда це більше, як минулого року, зокрема серед родин, що мають багато дітей, і серед самітніх старших людей. Летючка ще подає ціну м'яса за 1 кілограм — 125 рублів на чорному ринку, але не відомо в якому часі це писано і сьогодні вже такі ціни напевно неактуальні, а куди вищі.

Як відомо і підкреслено в інформації, цей католицький популярний орден вже зимою 1990 року мав відкриту у Львові кухню, в якій давали гарячу страву і харчові пачки потребуючим, з допомогою місцевих добровольців. Також у Івано-Франківському були дві такі кухні. В цей спосіб Малтійський орден допомагав українському потребуючому населенню, а сподіючись цієї зими більшого голоду і більшої кількости потребуючих, закликає німецьке населення до грошевих пожертв, які допоможуть провести ширшу акцію в Україні, а також в Росії, Литві, Румунії.

У летючці згадують також про медичну допомогу Малтійського ордену в Південній Америці. Поставлення однак у цьому заклику на першому місці України, — це доказ, що ця католицька акція особливо цікавиться важким положенням населення в Україні.

В АМЕРИЦІ

ВІДОМА В ЗСА ювелірна фірма „Зейл", осідком якої є місто Деллас у Тексасі, стала найновішою жертвою рецесії та фінансово невдалого святочного сезону. Дирекція фірми подала до відома, що з уваги саме на вище подані причини є змушена закрити 400 із своїх 2,000 крамниць по цілій країні. Крім цього фірма припинить всі свої платності банкам і постачальникам до часу змонтовання нового пляну для відбудови свого кволого підприємства. Із закриттям 400 ювелірних крамниць „Зейла" багато осіб залишиться без праці, а це є однією з найбільших турбот сьогоднішньої економіки в ЗСА.

ГУБЕРНАТОР СТЕЙТУ Ню Джерзі Джеймс Флоріо заявив кореспондентам засобів масової інформації, що Федеральний уряд відмовив його проханню дати фінансову допомогу стейтові з приводу природного знищення побережжя під час буревію 31-го жовтня минулого року. Губернатор Флоріо сказав, що таке рішення Федерального уряду його не тільки здивувало, але й зажурило, бо подібну допомогу отримали інші стейти, такі як Ню Гемшир, Масачуссетс і Мейн. Виявляється, що урядова аґенція, яка займається допомогою в наглих випдках у своєму листі-відмові покликається на багато менші шкоди, як обраховано стейтом, і в цьому випадку державна допомога не уважається потрібною. Речниця губернатора Джо Астрід Ґледінґ заявила, що уряд стейту Ню Джерзі буде вносити відклик в цій справі.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до новоствореного Фонду Відродження України — УНС, вплинуло від членів УНС до четверга, 2-го січня, 10,479 чеків-дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму

271,120.56

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

Трагедія громадянських воєн

Кожна війна є нещастям і трагедією, бо люди вбивають людей, приходить руїна суспільного життя. Та й нині вже немає щитів, списів і шеломів, а є найбільш рафіновані засоби масового винищування. Дефініцією війни є: вирішування міждержавних конфліктів збройною силою. У таких „нормальних" війнах воюють ворги проти ворогів. У громадянській війні воює брат проти брата. Назвою громадянської війни часто прикривається загарбницьку війну. Американські засоби масової інформації неправильно називають „громадянською війною" в Юґославії, імперіялістичну війну Сербії проти Хорватії і Словенії, коли вони проголосили свою державну незалежність. Зате у Грузії вибухла громадянська війна грузинів проти грузинів. Частина армії й народу збунтувалися проти обраного недавно у демократичних виборах президента, колишнього політичного в'язня, який „покаявся був", діяв як комуніст, але не втратив популярности, кандидував на президента і виграв. Йому закинули, що він править по-диктаторськи і вимагали від нього резиґнації. Його прихильники заперечували закид щодо диктатури і твердили, що це демагогічна вигадка комуністів. Є надія, що трагедія Грузії скінчиться, бо почалися переговори між воюючими братськими таборами. Зате в Юґославії ще не видно кінця военного походу сербів.

Подібні вибухи пристрастей трапляються на всіх континентах світу. Найбільше лихо у тому, що нема ніякого міжнародного інструменту миру, який в зародку ліквідував би пролив крови у громадянських чи аґресивних війнах. Організація Об'єднаних Націй не має власної армії, а право Совєтського Союзу й Китаю позбавило цю ніби надрядну міжнародну установу всякого авторитету. Теоретично, за статутом, ООН можуть покликати до життя міжнародну військову формацію, що складається з військових частин різних членських держав під командуванням старшини якоїсь невтральної країни. Але ніде не сказано, як таке міжнародне військо під прапором ООН має діяти як воно у практиці має прикоротити громадянську чи завойовницьку війну, як ось в Юґославії — в'їзд Сербії проти двох менших і слабших усамостійнених країн. У теорії — обидві воюючі сторони повинні погодитися на перекинення туди цієї міжнародної військової формації, яка зайняла би якусь територіяльну смугу, розмежовуючи воюючі армії. У теорії — інтервенція міжнародного війська повинна прийти після проголошення перемир'я на території війни. Коли ж одна з воюючих сторін не погоджується на інтервенцію міжнародної збройної формації ООН і коли нема там перемир'я — ситуація безнадійна.

Нема у міжнародному світі такого чинника, який мав би обов'язок стежити за миром у світі і негайно привертати той мир, коли йому грозить порушення будь-ким та з будь-якої причини. Нема постійного надрядного невтрального арбітрального чинника, бо існуючий на папері Світовий Суд такими справами не займається.

Цікава й жалючідна річ: людський ум уже придумав і далі придумує найбільш фанастичні винаходи, між ними й у ділянці зброї, але не придумав й не реалізував способу, як зберігати мир у світі, те найдорожче, що його має кожний народ, кожна людина — безпека життя. Всесвітня історія — це історія воєн і мирових договорів, це історія надбань культури і цивілізації. Винаходи людського ума датуються від праісторичних часів, від печерної доби, від доби, коли чоловік потер кусником дерева об другий кусник і здивувався, що воно дає тепло та іскру полумені. Але все ще є пустка на тому місці, на якому повинен бути міжнародний апарат миру, не у теорії, а таки реальний, діючий, авторитетний.

Всі українці у широкому світі, в Україні і поза нею, глибоко співчувають народам грузинів, хорватів, словенців — бо це волелюбні народи, які кривавляться або через непорозуміння (Грузія) або з вини злого сусіда (Хорватія і Словенія). Хай цей, 1992 рік, буде їм кращий!

В СТОЛИЦІ Швайцарії Берні проголошено про закриття амбасади цієї країни в Теграні. Причиною незгоди між Швайцарією і Іраном став арешт в Берні іранського громадянина Зеляла Заргаді, якого звинувачують в співучасті у вбивстві колишнього прем'єр-міністра Ірану Шахпура Бахтіяра.

Іван Головінський

МРІЯ СТАЛА ДІЙСНІСТЮ

Середа, 25-го грудня 1991 року назавжди залишиться в нашій пам'яті як кульмінаційна точка наших мрій, як завершення довгого історичного процесу змагань за свою українську самостійну соборну державу. Потвердження, що це дійсність, а не мрія наступило із хвилиною, коли ми почули на телебаченні, а з нами і мільйони слухачів земної кулі, що надпотуга світу ЗСА запропонувала Україні нав'язання повних дипломатичних зв'язків. Україна стала рівноправною, незалежною „де юре" і „де факто".

Від 24-го серпня, коли Верховна Рада України проголосила незалежність, до 25-го грудня, це тільки чотири місяці часу, але яким довгим він видавався для нас усіх до послідної хвилини. За цей час ми пережили моменти великого піднесення і радости, але також моменти непевности, сумнівів, розчарування та побоювання, щоб щось несподіване не знищило найкращі сподівання. На радість для нас усіх Україна здала іспит своєї державницької мудрости. Українська душа переродилася і позбулася своєї „темної сторони", свого „другого я", котре на протязі нашої історії завжди було на перешкоді нашої співпраці і єдности. Із днем всенародного плебісциту, 1-го грудня, 1991 р. закінчилася наша історична трагедія роздвоєння української психіки. Трагедія двох „Іванів", про котрих потрясаючо писав Тарас Шевченко в поемі „Великих Льох".

Один буде, як той Ґонта,
Катів катувати!
Другий буде...оце вже наш!
Катам помагати.

Так як предвидів Великий Тарас, розлетілася домовина спорохнявілої імперії, а на її руїнах воскресла Україна. Безповоротно загинула ідея марксизму-ленінізму побудована на ненависті, жорстокості і клясовій боротьбі, а її місце зайняла ідея національного визнання побудована на принципі людської гідности, єдности, взаємного порозуміння і співпраці. Українці послухали Шевченкового поучення: „обніміте ж брати мої найменшого брата". Українці стали українцями, так просто і звичайно. Українство стало великою, всеохоплюючою ідеєю, без жодних інших світоглядових, конфесійних чи територіяльних додатків. Колишні гонені і гонителі подали собі руку в ім'я великої істини, що „тільки у своїй хаті, своя сила і правда, і воля".

У цей зворушливо-святочний час, згадаймо всіх тих, котрі в підвалах Луб'янки, копальнях Воркути, а в тайґах Сибіру, чи у рядах УПА в лісах Карпат, „без надії таки сподівались" і своєю вірою, витривалістю і жертвою клали підвалини під сьогоднішній день. Мрія стала дійсністю, а дійсність вимагає нових зусиль, нового героїзму, нового підходу для розв'язання конкретних завдань державного будівництва на Україні і допоміжної дії тут. У цій статті зверну коротко увагу на декілька чинників, котрі у новому геополітичному укладі сил правдоподібно будуть впливати на дальший розвиток подій. Бажаю звернути увагу на Україну як члена Европейської спільноти і члена Організації Об'єднаних Націй.

Географічне положення України поміж центральною Европою і Росією було на протязі століть однією із причин нашої політичної слабости. Особливо починаючи від програної битви під Полтавою 1709 року. Росія використовувала своє домінуюче становище, щоб поневолити Україну. Сьогодні ситуація, на мою думку, докорінно змінилася. Навіть, якщо б були в Росії політики, які бажали б завернути колесо історії назад, це їм не вдасться із багатьох причин. В першу чергу національне пробудження на Україні починає глибоко впускати своє коріння в спосіб думання громадян України. Слід також пам'ятати, що в XVIII і XIX століттях для Росії не було поважних причин оглядатися на свої східні кордони. Сьогодні існує на сході вже ряд держав як наприклад, Казахстан чи Кірґизія, з якими в майбутньому Росія буде мусіти рахуватися. Сьогодні Україна має великі природні багатства, високо розвинуту технологію та високоосвічену верству населення так, що в короткому часі зможе повністю спілкуватися в торговельному і науковому розумінні із країнами Західньої і Центральної Европи. Врешті українська діяспора у різних країнах світу, а особливо в ЗСА і Канаді є і буде вартісним допоміжним чинником у державному будівництві. Україна має моральне право і добру нагоду зайняти провідну ролю на форумі Організації Об'єднаних Націй. Пригадаймо собі, що Україна вже 24-го серпня, себто місяць раніше ніж президент Буш, висунула ідею нуклеарного роззброєння. Можна сподіватися, що світ у своєму моральному проґресі полагодження політичних конфліктів відкине в майбутньому уживання нуклеарної, біологічної і хемічної зброї. В контексті моральних арґументів, провідна роля України серед збірноти народів буде незаперечною.

У більш буденному розумінні наших майбутніх завдань є така маса проблем, що їх важко було б перелічити в одній статті. З бігом часу діяспора напевно включиться у ряд допоміжних завдань, так як доте-

(Закінчення на стор. 3)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Яр. Климовський

„Черкаські козаки" у Філядельфії

У неділю, 8-го грудня 1991 року загостили до Філядельфії „Черкаські козаки", де виступали двічі, по полудні та увечорі в залі Українського Освітньо-Культурного Центру. Програму почато піснею „Роду козацького вірні сини", слова Василя Марштупи, музика Юрія Марштупи. Цією піснею ансамбль наче представляється. При відкритті завіси, звичайно діє зоровий елемент. Козацькі костюми, не ориґінальні, вони до якоїсь міри стилізовані. На кожний спосіб справжньої „козацькости" додають шаблі; один із козаків, молодий, високий ростом, тримає спис, другий із протилежної сторони тримає блакитно-жовтий прапор.

Вони всі молоді за винятком їхнього отамана. Ансамбль засновано 1984 року. Музичним супроводом ансамблю, в складі якого є одинадцять співаків — є кобза, два баяни, бас, тамбурин-котел, сопілка й т. зв. решітце. Музиканти водночас і співають.

„Черкаські козаки" з черги виконали „Навкруг Чигрина", слова і музика Юрія Марштупи. Вже після виконання перших двох пісень, ансамбль представив свій мистецький рівень. Прекрасне звучання та зразкове злиття голосів викликали сильний музикальний ефект, не згадуючи візуального аспекту.

Враження великої фреквенції публіки прибрало на потужності, коли на сцену ввійшов товстобокий козацький отаман з оселедцем на обголеній голові, що нагадував одного із запорозьких старшин із картини Рєпіна „Запорожці пишуть листа турецькому султанові". Цей типовий козарлюга, це Микола Шапошник, що виконав „Молитву Кальнишевського", його слова та музика в обробці Юрія Марштупи. Виконанням його пісні, публіка була прямо заворожена. Мається на увазі, як особливу силу і значимість тексту, так його інтерпретацію та мистецьку подачу. Його високомистецьке виконання дійшло до свого апогею в моменті, коли співак благально звертається до Всевишнього, наче доходить прямо до екстази, тричі кладучи на собі знак святого хреста. Виконання цієї точки зворушило слухачів до глибини душі. Це зеніт програми „Черкаських козаків". Цю точку публіка гучно оплескувала стоячи.

З черги ансамбль виконав „Заповіт отамана" сл. і муз. М. Шапошника в обробці Ю. Марштупи. В окремих точках слідне плекання милозвучности мови, чіткости слів і цілих фраз, а головне, що в піснях їхньої програми, складеної більшістю із власних текстів і композицій, евідентна, так би мовити специфіка національної мелодики. Козацька тематика насичена патріотичним духом, що збігається з мислю про нашу сьогоднішню Україну.

Після „Заповіту отамана" виступив Микола Шапошник, цим разом, як гуморист. Його мініятюрні розповіді, це люди та ситуації, підглянені з такого боку, що побуджують до гомеричного сміху. В цьому жанрі Микола Шапошник показав себе непересічним мистцем, що було виявлено в схопленні комічних рис типів і ситуацій. Він імітує типи голосом, скріпленим мімікою, жестом і рухом, причому ані трохи не переходить межі, за якою є гіперболізація, шарж, що є ціхою великих майстрів сцени.

Порядком черговости в першій частині програми, ще слідували такі пісні: „Чуєш, чуєш, пане брате!", „Козаченьки козаки", „До зброї козацтво", „Гей та диким полем". Слова і музика названих пісень Миколи Шапошника в обробці Юрія Марштупи. Вже самі заголовки пісень вказують на вагомість їхнього змісту. В цій частині програми, ансамбль виконав ще народну пісню в обробці Юрія Марштупи „Віє вітер, віє буйний".

У другій частині програми виконано „Журавлині ключі", слова та музика Миколи Шапошника в обробці Ю. Марштупи, народну пісню „Ой на горі та женці жнуть", а після неї „Лебедину розлуку" слова та музика Ю. Марштупи виконали: Василь і Юрій Марштупи.

Після цього дуету в цій частині програми знов виступив Микола Шапошник із своєю гумористичною точкою. Це був зразок справжнього козацького гумору, в якому він удруге показав свій непересічний хист, звертаючи увагу на суть речі, тобто на змисл сказаного при збереженні міри та максимального використання комічного фактора, акцентуючи квінтесенцію розповіді.

Ще слід відзначити „На шляху, на крилівському" і „Пора нам коней сідлати" слова і музика цих двох пісень Миколи Шапошника в обробці Юрія Марштупи. З народних — „Як я їхав на ярмарок" і „Ой дівчина чорнобрива", обі в обробці Юрія Марштупи. На особливе, відмічення заслуговує виконання народної пісні „Ярема", солістом якої був Микола Капошник. Це був його ще один сценічний осяг. Вклад його праці в програму „Черкаських козаків" яскраво помітний. Микола Шапошник підніс ансамбль на високий мистецький рівень, що до речі є у сфері його мистецького керівництва. Не без того, що помітною є праця братів Марштупів, засновників оцього славного ансамблю, як також усіх його здруже-

(Закінчення на стор. 3)

Степан Процик

„БІЛЬ" — АЛЬМАНАХ ТВОРЧОСТИ КОЛИШНІХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

Коли після півстоліття чужини полетиш на Україну, твоя свідомість не всилі реєструвати емоції переживання образу дорогих тобі місць, зустрічей з людьми і бесід на теми світлих і меш світлих подій сучасности. Спонтанно і некоординовано кожна година твого перебування заповнюється зустрічами з невідомими тобі досі, але як цікавими молодими людьми — діячами сучасного національного відродження. Їхня щоденність — це творча робота у кожному аспекті відродження, і намагання осягнути якнайбільше і якнайскорше. Зацікавлення в них широкі, а бажання відомостей зі світу необмежені. Такий ентузіязм гостро відрізняється від схематичної ментальности й ілюзорности пересічного еміґранта.

Будучи гостем республіканського Меморіялу я познайомився з членами його управи, і мав приємність провести годинку бесіди з Миколою Дубасом, колишнім неповнолітнім сталінським в'язнем, а тепер інженером. Він поклав на столик канцелярійну папку з може двісті сторінками римованого і прозового тексту в'язничої творчости, зверху, якої було наклеєно проєкт обкладинки майбутнього Альманаху „Біль", він є його співавтором і упорядником. Наша бесіда на в'язничну тему зразу прибрала „професійну" форму, причому моя співбесіда виявилась убогою: поперше, я не вирішую, подруге, серед братії політв'язнів, „стажованої" ҐУЛаґом від 10 до 25 років, мені з двома роками Авшвіцу було ніяково; замало сидів...

Переглядаючи машинопис завважуємо багато відомих і невідомих авторів у хронології від Михайла Драй-Хмари аж до Василя Стуса. Упорядник скромно завважив, що на весь зміст Альманаху має мистецьку вартість, але надіється, що навіть серед обильної ґулаґівської творчости, це незвичайне видання читач прийме з увагою. Тут відображена велика частина нашої трагічної історії, довгі роки учасники якої передають у нечувано болючій формі, позначеній фізичними й моральними тортурами. Як сам упорядник висловив — скорботні дні відобразили „жреці ідеї, лицарі чести, і жертви сваволі, а серед них і мужні і слабкі, відомі й невідомі, знамениті й незнані... Наситились ті дні їхньою вірою, надією, любов'ю... їхньою зневірою, безнадією, ненавистю... їхньою розпукою, безвіллям, сум'яттям... і безміром болю. Одні переливали цей біль у шепіт молитов, другі — в оклики проклять, треті — у музику слів. Тим третім було найважче. Слова, народжені болем, рвалися у широкий світ, але, приречені на небуття, корчились, замерзали, стигли на задротованих, скривавлених устах, та, як і їх творці, конали на крижаних пустелях".

Збірним видавцем Альманаху є Меморіял, Клюб репресованих, і Львівське відділення українського фонду культури. Обкладинку для Альманаху, в стилі ліноріту, виконав художник-ґрафік Богдан Сорока, а кожний розділ збірника має заставку ґрафіка-аматора Надії Мудрої. Альманах має п'ять розділів: „Сув'язь слів, дротів і ґрат", „Спогади", Вірші невідомих авторів", „Тюремні ґрафіти", і „Пісні з-за ґрат". Післяслово до Альманаху написав Михайло Осадчий, двічі політичний в'язень-рецидивіст Брежнєва, кандидат філологічних наук, почесний член Швайцарського ПЕН-клюбу і головний редактор журналу „Кафедра". Кожне речення його аналізи — це зміст історичного болю України, від 1654 року. Він суґерує, що незалежна Україна, як повітря, потребує не менше як стотомної історії під (умовною) назвою „Україна в тюрмі"; історія української літератури в ній замість тичинівської „Партія веде" матиме „рядки, написані кров'ю серця і злетом духу про авторів, відомих і невідомих, які заявляють про себе в Альманахові „Біль"...

Щойно недавно, відвідуючи ЗСА, співредактор газети „Поклик сумління" Олександер Торський, привіз мені перший дедикований примірник Альманаху „Біль". Признаюсь, що переглядаючи поверховно скрипт у Львові літом цього року я не знав що маю в руках. Тепер, вглибившись у зміст текстів та зрозумівши емоції душі, що рветься на світ до свободи — можна встановити високі моральні, політичні і мистецькі вартості твору. Коли читаєш його з відкритою душею — без слів не обійдеться. Кожний його рядок є дійсно продуктом невимовного болю. Упорядник оправдано надіявся на успіх Альманаху серед читачів, бо серед друкованого слова — це одноразове видання. Він також розраховує на читачів діяспори, більшість яких родинно і соціяльно пов'язана з колишніми репресованими, із даними аспектами твору повинна бути ознайомлена.

Є добра надія, що невелика кількість Альманаху знаходиться уже в дорозі до нас. Побачимо чи „українська незалежна пошта" вив'яжеться зі свого завдання. А тим часом видавці, і упорядник, працюють над наступним виданням Альманаху.

Олександер Серафин

ІНДУСТРІЯЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ В КОЛИШНЬОМУ СССР

II.

Зазнавши бюджетових обмежень, уряд скоротив індустріяльні інвестиції і зробив поважні зниження у ділянці споживання. З дальшим занепадом економії в другій половині 1970 років, зроблено чергові зниження в індустріяльних інвестиціях. Між 1976-80 роком, совєтська економія росла тільки на 2.3 відсотка річно, за даними Сі-Ай-Ей і нижче 2 відсотки за роки 1981-85. Занепаду зазнала також совєтська індустріяльна і аґрикультурна технологія. Обмеження на експорти високої технології до СССР у ЗСА і інших країн Заходу спричинили поважних збитків Совєтському Союзові.

У 1976 році, брутто національний прибуток, становив приблизно 710 біль. дол. (Всесвітній банк). Такий здобуток ставить СССР на другому місці в світі. Число працюючих становило 140 мільйонів, з яких 50 мільйонів працювало в індустрії і будівництві. В дійсности, СССР ще далі мав напіврозвинуте господарство. Його брутто національний прибуток становив лише 2,760 дол. на особу і ставив СССР на 19-му місці в Европі. Поділивши національний прибуток на число працюючих, дає наглядний образ його низького життєвого рівня, продуктивности і ефективного використання засобів. Структура торгівлі з Заходом підтверджує, що СССР ще є у стадії розвитку. Це також підтверджує зріст у зовнішньому валютному заборгуванні зі збільшенням імпортів потрібних товарів. Взявши також до уваги витрату ресурсів на мілітарне узброєння, залишається мало інвестицій, які можна спрямувати на машинобудівництво і знаряддя. Тому безпропорційне вкладання засобів в озброєння робить її господарство неефективним. Дійсно, є підстави думати, що вклад в озброєння підвищувалося річно на більше ніж ріст національного прибутку. За даними Сі-Ай-Ей, в 1980 роках, це підвищування становило 4 до 5 відсотків річно. Щоб втримати свою світову мілітарну потугу, СССР зуживав саме ці ресурси, які були потрібні для його економічного розвитку.

Для підвищення рівня індустріялізації потрібно збільшити валютні закупи різного роду машин і технології. Джерела сирівців, яких є багато, стають далі і далі віддалені від центрів економічної активности — вони стають чим раз дорожчими. В 1980 роках, приблизно 150 мільйонів працівників не було в парі з рівнем індустріялізації, тобто частина з них не була продуктивною.

Причини занепаду

Останніми роками режим, почав журитися економічним використанням засобів і технічною ефективністю у виробництві деяких товарів — марнотравністю сирівців. Зусилля в цьому напрямі не увінчалися загальними успіхами. Не меншою проблемою був і є брак зацікавлення працівників у своїй праці, застарілий рівень індустріялізації і брак технічного вдосконалення. Крім цього, виріб товарів низької якости робить їх небажаними консументами і не здатними на експорт — джерело валюти. Поважною причиною існує також плянова система, яка спричинює неврівноваженість між різними секторами економії і в пропозиції та попиті. В наслідок чого, продуктивність впала, лишаючи державі менше і менше прибутків на задовільнення мілітарних, консумпційних і внутрішньо-інвестиційних потреб.

Совєтське господарення використовуванням газу належить до незначних успіхів її економії протягом останніх кільканадцяти років. В 1984 році, СССР перевершив ЗСА і став світовим першуном у видобуванні газу. Газ також перевищив нафту, як головне джерело пального і становить біля 40 відсотків всього виробництва пального, як подає „Народне господарство" за 1988 рік. Відсоток пального призначеного на експорт постійно зростав і в 1983 році становив 16 відсотків (Народне господарство СССР за 70 літ"). Газ врятував совєтську господарку від більшого занепаду як представляється насьогодні.

Хрущов і Брежнєв уживали прибутки з експорту пального на різні цілі, але не на модернізацію нафтової і газової промисловостей. Брак розумної індустріяльної підтримки став найбільшою проблемою совєтської газової і нафтової промисловостей,бо причинився до високих коштів виробництва. Зайняття трудової сили на газових і нафтових родовищах збільшилося не пропорційно у відношенні до виробництва „Труд в СССР", Ґоскоментар, Москва 1988.

Це саме стосується до інших галузей господарства. Такий підхід до справи є вкорінений у плянуванні. Панічне зусилля є підходом до механізації і ремонту — підвищення коштів і спричинення неконкурентности. Однією з причин постійної кризи в господарстві держави є вимога швидких результатів у виробництві і занедбання постійної індустріяльної і технологічної підтримки. Існує також брак модернізації, солідного індустріяльного забезпечення, скорочення праці людини і покращання життєвих умовин працівників. Єдину надію на покращання дає внутрішня і зовнішня конкуренція. Трудову силу повинні заступити потрібні машини, знаряддя і обслуговування.

Внутрішній бюджет держави є мірилом її економічної здатности. СССР нараховував надвишку у своєму державному бюджеті, щороку від 1944 року. Державні прибутки зростали аж до половини 1980 років, пересічно майже 6 відсотків річно. Розглядаючи його більш критично, приходимо до зовсім протилежного висновку. Совєтські прибутки завжди були менші видатків, а гармонійність бюджету була штучна. Щоб дати ілюзію збалянсованого бюджету совєтський уряд збільшував прибутки фіктивним творенням кредиту. Ці штучні приходи зросли з 20 відсотків в 1970 роках до 31.4 відсотка в 1985 році або 112 більйонів карбованців. Коротко, занепадаюча продуктивність господарства протягом останніх двадцяти років значно вплинула на прибутки державних підприємств і організацій. СССР переживав занепад рентабельности капітального вкладу в ці підприємства.

Ментальність люду СССР не основується на звичайному доброму глузді — його думання не логічне, організоване чи методичне. Дисципліна, дійовість, ефективність і працьовитість не є прикметами звичайного громадянина. Совєтський громадянин буває заздрісний за тих, які пробують вирізнитися і змагають до покращання свого життя. Він позначається непрактичністю і химерним ставленням до праці. Економісти і політичні діячі обвинувачують командну економію і насильну центральну контролю у творенні слухняного, пасивного працівника, який позначається безділлям у праці, низькоякісною працею, відхиленням від обов'язків, відсутністю, низьким рівнем духу і алкоголізмом. Цинізм і справжнє шахрай-

(Закінчення на стор. 3)

Мрія...

(Закінчення зі стор. 1)

пер, кожний по своїй спроможності і вмілості. Навіть, якщо б ми зосередилися, на будь-якій одній ділянці, наприклад, шкільництва чи народного здоров'я, то щоб довести Україну до рівня Західньої Европи, після десятиліть експлуатації і терору, напевно буде потрібно десятки років мозольної праці. Для успішної допоміжної дії діяспори нам у першу чергу потрібно тут максимальних зусиль доброї волі, співпраці і єдности. Думаю, що читач погодиться зі мною, що в обличчі тих подій, які відбулися в Україні, а особливо в обличчі тієї співпраці, єдности і політичної зрілости, яку виявили наші брати і сестри, існування двох централь у ЗСА — це такий політичний анахронізм, який не має жодного глузду і який є абсолютно не оправданий .

Україна вступила на шлях державного будівництва з вірою в майбутність і з надією на свої власні сили. Сьогодні доцільно пригадати слова нашого відомого письменника Олеся Гончара, котрі він виголосив на відкритті Установчого з'їзду Народного Руху України: „Якщо після всього, що Україна зазнала, якщо після поколінь розстріляних, депортованих, замучених по тюрмах і концтаборах, народ іще збеpiг себе, якщо наш Дух не занепав і воля до життя не зникла, якщо сьогодні на зміну тим що були, стають до дії, до праці нові покоління роботящих, безстрашних, здатних піднестися до найвищої єдности душ, то віриться, — такому народові жити ".

Ю. Когутяк — доктор прав

Юрій Андрій Когутяк

З приємністю вітаємо ще одного молодого талановитого професіоналіста в рядах наших українських правників. В травні 1991 року Юрій Андрій Когутяк закінчив студії у Вашінґтон і Лі Університеті у Вірджінії, отримали ступінь доктора прав.

Юрій, син д-ра Всеволода і мґр Лілії Когутяків, провів молоді літа в околиці Філядельфії. Він успішно закінчив школу українознавства, належав до Пласту та їздив „Стежками Батьків по Европі". У 1986 році Юрій був курсантом української історії та літератури в Гарвардському Університеті. Він закінчив приватну середню школу Де Гаверфорд Скул в 1984 році і вступив до Трініті Коледж у Гартфорді, де студіював політичні науки.

Юрій закінчив університет з відзначеннями в 1988 році. Під час студій працював в бюрі Публічного Оборонця на стейт Коннектикат, допомагаючи йому в суді. Був активним в багатьох студентських організаціях, в тому числі у почесній організації Фі Дельта Фі. Він також працював в бюрі кемпусової безпеки та дописував до університетського журналу. Літом він доповнював своє знання, працюючи з пенсильванським конґресменом Куртом Велдоном у Вашінґтоні.

Опісля Юрій Когутяк вступив на правничий факультет у Вашінґтон і Лі Університеті у Вірджінії, де з весною цього року здобув ступінь доктора прав Під час студій мав зацікавлення щодо міжнародного правосуддя. Він брав участь в міжнародному арбітральному суді та був запрошений виступати на міжуніверситетській компетиції. Наступного року був вибраний до управи як дорадник для цієї групи від свого університету. Під час літа 1990 року Юрій працював у великій фірмі в Балтиморі на становищі правничого асистента.

Після ґрадуації Юрій Когутяк успішно здав державний та меріляндський іспити, Bar Exam, та почав адвокатську практику у великій та відомій фірмі, котра має філії о Мериляндi та у Вашінґтоні, Майлс і Стокбридж, спеціялізуючись у корпораційнім праві.

Наша громада ще раз довела, що має молодих, здібних і надійних людей, які своєю наполегливою працею досягли найвищих щаблів у нашому суспільстві. 25-літній Юрій, свідомий українець, збагачуватиме силу американсько-української спільноти.

Бажаємо новому докторові прав Юрієві Когутякові багато щастя в особистому житті, дальших успіхів в професійному житті, гордимося його осягненнями.

Юрій та його родина є членами УНС відділ у Філядельфії.

Друзі

ПІТСБУРҐ ВІДЗНАЧИВ СВЯТО ПЕРЕМОГИ

В неділю, 8-го грудня, в Піттсбурґу західня Пенсильванія святочно відзначила величну перемогу волі народу України, який більш ніж 90 відсотками голосів заявив цілому світові 1-го грудня ц. р., що врешті хоче зажити як суверенна держава у сім'ї вільних народів. Цей день проголосив уряд Аллеґені кавнті як День Незалежности України . Біля 400 учасників зібралось у церкві св. Юра у Пітсбурґу соборно подякувати Пречистій Діві Марії за Її ласки до нашого народу та прохати в Неї дальшої опіки над ним у важкому етапі розбудови держави.

Програма почалась молитвою, що її провів декан УКЦ, о. шамб. М. Польовий. Свято Подяки спонзорували Коаліція Українських Виборців Західної Пенсильвенії, Комітет Допомоги Україні — Рух у Пітсбурґу та Об'єднання „Самопоміч", Відділ у Пітсбурґу. Програмою проводив інж. Сидір Тимяк, голова Коаліції Українських Виборців. Ряд місцевих політичних діячів виступили із привітами, між ними голова Алеґені кавнті Т. Форестер, комішинер Л. Дун, стейтовий сенатор М. Давида (українського походження), та радний міста І. Рікарді. Всі вони вітали народ відродженої України та заявили свою підтримку наших змагань, щоб Уряд ЗСА негайно визнав незалежну Україну та надав її економічну, технічну та іншу допомогу у цьому критичному періоді переходу із комуністично-тоталітарної колонії до вільної демократичної держави. Наспіли теж письмові привіти від посадника Пітсбурґу С. Маслов, сенаторів А. Спектера і Г. Вофорда та інших.

Вислано привіт на адресу президента Л. Кравчука із побажанням успіхів і наснаги у відбудові демократичної України, а зі своєї сторони присутні заявили свою дальшу підтримку та співпрацю у цьому великому ділі. Адвокат Л. Ґрімм відчитав петицію до президента Г. Буша та до Конґресу ЗСА із вимогою негайного визнання незалежности, наладнання повних дипломатичних зносин і ділової допомоги. Цю петицію підписали більш як 50 місцевих громадських організацій, комітетів, товариств, місцеві політичні діячі та церковні згромадження.

У програмі свята виступив о. М. Морозович, вікарій церкви св. Юра, який поінформував всіх про недавню успішну акцію нашої громади, щоб наші сенатори і конґресмени спонсорували резолюцію про визнання незалежности України урядом ЗСА.о. М. Морозович доложив багато старань, щоб добитись підтримки від нашого новообраного сенатора Г. Вофорда. Праця не є закінчена і він закликав до дальшої акції в обороні відродженої України. Про допомогу, що її дали місцеві політичні провідники, звітував І. Смит. Про недавню поїздку 17-ох лікарів та медичних фахівців до Чорнобиля цікаво доповідала Марта П. Фарлі, координатор ітсбурзького проєкту бадання очей тих дітей, що пережили Чорнобиль. Група протягом трьох тижнів збадала понад 2000 дітей та зібрала багато наукових матеріялів, що їх тепер переглядають науковці у Пітсбурґу і за декілька місяців зможуть зробити свої підсумки та діягнози. Спонсором цього проєкту є місцевий комітет Допомоги Дітям Чорнобиля при співпраці із пітсбурзьким Університетом та Інститутом ока і вуха. Все модерне оптичне влаштування, що його привезла на Україну медична група (вартістю понад 150,000 дол.), комітет подарував для трьох шпиталів в Україні (Київ, Житомир і Суми) для бадання дітей.

Цікаву інформацію про новостворений комітет „Споріднені Міста Пітсбурґ — Донецьк" подав громаді адвокат Г. Кіналь, який приготовив його статут, а його головою став інж. Михайло Корчинський. Ще недавно наша громада ставилась негативно до цього проєкту, але із проголошенням самостійности України справа змінилась і місцеві українці включились та почали активно працювати із іншими громадянами та представниками міста, кавнті і підприємцями, щоб наладнати співпрацю із Донецьким.

Голозне слово мав інж. М. Корчинський, голова комітету Допомоги України — Рух у Пітсбурґу. Він з'ясував важливість референдуму, хоч були думки, що його там не було потрібно, та вказав на шляхи, якими ми у діяспорі можемо допомагати своїм братам і сестрам в Україні будувати демократичну державу. На його думку, ми повинні їхати на Україну, пізнавати свою колишню батьківщину та допомагати її своїми талантами і зв'язками із американським світом. Фінансова допомога потрібна і надалі, і він закликав, щоб кожен член дав свій даток на розбудову України. В цьому ми повинні собі брати за взірець американських громадян еврейського походження, які є могутнім філяром модерного Ізраїля. Багато із присутніх дали таки на місці свої датки на конто КДУ—Рух. Збірка продовжується.

Інж. Сидір Тимяк проголосив тост за краще майбутнє України та щоб Бог благословив її горожан та її уряд. Присутні заспівали „Многая Літа". О. С. Репа, парох УАПЦ св. Петра і Павла із Карнеґі, проводив кінцеву молитву, а хор під керівництвом Дороті Васло відспівав гимни „Боже, Благослови Америку" та „Ще не вмерла Україна" і тим успішно закінчилась та незабутня імпреза. Вся місцева преса та телевізія широко та прихильно інформувала про наше святкове відзначення Дня Незалежности України .

С. Т.

Індустріалізація України...

(Закінчення зі стор. 1)

ство проникають у цілу систему. Керівники промислу і місцеві бюрократи постійно обманюють своїх зверхників, звітуючи про успіх виробництва. „Подолання негативних тенденцій, що склалися в розвитку економіки, надання їй належного динамізму залежить не тільки від застосування технічних засобів, але й від здатності людського фактора інтенсивно їх використати, надати належну ефективність праці по створенню необхідної суспільству продукції", — пише Д. Богиня в журналі „Економіка Радянської України".

Україна сьогодні

Індустріялізація принесла з собою мільйони росіян в Україну, зокрема до Донбасу, де видобувається 23 відсотки вугілля колишнього СССР. Подібну ситуацію створила металюргічна та інші промисловості. Відповідальні посади перебрали неукраїнці. Совєтське плянування створило неймовірне економічне відношення між республіками для запевнення контролю над ними, бо вони дуже залежні одна від однієї. Україна часто не одержувала своєї належної частки економічного здобутку СССР. За офіційними даними за 1988 рік — в карбованцях:

	УССР	РРФСР	СССР
Капітальні вкладення на одного жителя	569	938	761
Капітальні вкладення в житлове будівництво на одного жителя	94	145	121
Середньомісячна грошова заробітна плата робітників і службовців	200	235	220
Середньомісячна оплата праці колгоспників у суспільному господарстві	168	200	182

Із 64 видів продукції, які СССР експортував, 46 вироблялося в Україні. Дані, які вказують про рівень індустріялізації України у відношенні до СССР є такі: 80 відс. електроенерґії, 96 відс. льокомотив, 47 відс. заліза, 30 відс. знаряддя для хемічної промисловости, 25 відс. аґрикультурних і будівельних машин, 25 відс. загального сукупного продукту, 37 відс. сталі, 45 відс. чавуну, 40 відс. продукту чорних металів, 18 відс. товарів широкого вжитку, 56 відс. кукурудзи, 54 відс. цукрових буряків, 26 відс. картоплі, 21 відс. м'яса і молока, 20—25 відс. пшениці.

Індустріялізація принесла Україні багато шкоди, як: 1,000 шкідливих хемічних підприємств, 60 відсотків чорноземів України — отруєно, наслідки Чорнобиля, ріки України затруєні, дитяча смертельність України найвища в Европі, 96 відсотків робітників і селян працює в екологічно шкідливих умовах. За народженням Україна займає останнє місце в СССР, а за смертністю — друге.

Спроба реформ

Економічний ріст занепав протягом другої половини 1970 і з початком 1980 років. СССР потерпів від хронічних браків сільсько-господарських продуктів, технологічних відновлень, інфляції, збільшуючих проблем занечищення довкілля і браку працівників у індустріяльних центрах. Тільки мілітарна продукція робила поступ у користь загального економічного росту. Проголошуючи в 1985 році перебудову, початкові економічні проєкти Горбачова були обережні. Він пробував економічне виконання, підкреслюючи дисципліну праці, наданням більшої автономії завідуючим підприємств і введенням нової технології. З початком 1987 року у відповідь невдачам економічних реформ, пожвавлено гласність і проголошено далекосягаючі економічні реформи такі, як обмежену приватну власність, самофінансування і втягання у всесвітню економіку. Але цим реформам бракувало короткореченцевих користей і тому були невдалими. Совєтська економія не тільки не покращала, вона навіть погіршала і тепер переходить повний занепад.

„Черкаські..."

(Закінчення зі стор. 1)

них членів. Ансамбль із сцени склав подяки Володимирові Пеленському за дарунок у формі нової кобзи, що він сам сконструював.

Національним славнем „Черкаські козаки" завершили свій блискучий гостинний виступ у Філядельфії.

* * *

З уваги на те, що з Черкас або з черкаської землі походить чимало наших славних людей, варто подати про Черкаси відомості.

Черкаси — обласне місто з-понад 300,000 населення (перепис 1984 р.) розташоване на правому березі Кременчуцького водосховища на Дніпрі. Черкаси постали в XIII ст., входили до Київського князівства. 1532 року місто по-геройськи витримало облогу військ кримського хана. 1768 року місто, яке було під окупацією Польщі — здобув гайдамацький загін на чолі із Залізняком. У Черкасах є Педагогічний Інститут і філіял Київського Політехнічного Інституту, в якому навчається біля 6,000 студентів. Там же Черкаський Музично-Драматичний Театр ім. Тараса Шевченка. У Черкасах діє Театр Ляльок, Філгармонія та Черкаський Народний Хор. У Черкасах є Крайознавчий Музей, Комітет телебачення і радіомовлення. У цьому місті чимало цікавих архітектурних споруд і пам'ятників. Між іншим у Черкасах у церкві св. Іллі поховано 1657 року Богдана Хмельницького.

З Черкаської землі походять славні українські особистості — літератури, музики, мистецтва, науки та козацьких героїв. Ось вони: Т. Шевченко, М. Старицький, І. Нечуй-Левицький, С. Гулак-Артемовський, К. Стеценко, Ю. Смолич, І. Сошенко, І. Їжакевич, М. Максимович, перший ректор Київського Університету, Ф. Вітте, фізіолог, О. Коровицький, технолог, Л. Симиренко, помолог (помологія використана в плодівництві), М. Залізняк, І. Гонта, оспіваних Шевченком у „Гайдамаках". Поблизу Черкас було в свій час чимало козацьких осель, мабуть звідтіль і назва „Черкаських козаків". Шевченкове: „наша слава, наша дума не вмре, не загине", „Черкаські козаки" перефразували на: „Козацька слава не вмре, не загине", прийнявши це за своє мотто.

У ДРУГУ
БОЛЮЧУ
РІЧНИЦЮ
СМЕРТИ
мого дорогого
МУЖА

бл. п.

ВАСИЛЯ ПАПІЖА

відправляться
СЛУЖБИ БОЖІ і ПАНАХИДИ

в церкві св. Івана Хрестителя в Дітройті захід, Миш., 17-го січня 1992 р. о год. 8:30 веч.;
в Люрді, Франція;
в монастирі Циґанек, Польща;
у Вудстак, Канада

Прошу помолитись за спокій душі його.

Дружина — ОЛЕНА

Ділимося сумною вісткою
з родиною, приятелями і знайомими,
що в середу, 1-го січня 1992 р. відійшов від нас у вічність
на 79-му році життя
наш найдорожчий
МУЖ, ТАТО, ДІДО та БРАТ

бл. п.

ЯРОСЛАВ ОЛЕГ ОПРИСКО

нар. в Теребовлі, Зах. Україна

ПАНАХИДА в п'ятницю, 3-го січня 1992 р. о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН в суботу, 4-го січня 1992 р. з того ж заведення до церкви св. Юра в Ню Йорку о год. 10-ій ранку, а опісля на католицький цвинтар св. Духа в Гемптонбурґу, Н. Й.

Залишив у горю:

дружину — МАРІЮ
синів —
ОРЕСТА з родиною
МОДЕСТА з родиною
брата — СТЕФАНА з родиною
сестру — МАРІЮ з родиною
та родину в Україні і Польщі

Ділимося сумною вісткою з родиною, приятелями і знайомими,
що в понеділок, 30-го грудня 1991 р. відійшов у вічність
наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО і ДІДО

бл. п.

МИКОЛАЙ БАБЯК

нар. 10-го квітня 1923 р. в селі Щавне, пов. Сянок.

ПАНАХИДА в п'ятницю, 3-го січня 1992 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН в суботу, 4-го січня 1992 р. о год. 9:30 рано в церкві св. Юра, а опісля на цвинтар св. Духа в Гемптонбурґу, Н. Й.

У глибокому смутку:

дружина — ЛЮБА
доньки —
НІНА СТУПАК з мужем КОРНЕЛЕМ з дітьми
ЛЯРИСОЮ і НАТАЛЕЮ
ХРИСТИНА БІГУН з мужем АНДРІЄМ

Ділимося сумною вісткою з родиною, приятелями і знайомими,
що в середу, 1-го січня 1992 р., заосмотрена Найсвятішими Тайнами відійшла у вічність
наша найдорожча ДРУЖИНА, МАМА, СЕСТРА І СЕСТРІНКА

св. п.

Ельза Оксана Склепкович
з дому Becker

нар. 9-го серпня 1927 р. у Gottengen, Німеччина

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ за спокій душі покійної відбудуться у похоронному заведенні Burnadz, Gorny i Opuda, 371 Lakeview Avenue, Clifton, N.J.

ПАНАХИДА в неділю, 5-го січня 1992 р. о год. 7:30 веч.

ПАРАСТАС в понеділок, 6-го січня 1992 р. о год. 8:15 веч.

ПОХОРОН у вівторок, 7-го січня 1992 р. з похоронного заведення о год. 8:30 ранку до церкви св. о. Миколая, 216 President St., Passaic, N.J., а опісля на Holy Cross Cemetery, N. Arlington, N.J.

Горем прибиті:

муж — ОЛЕГ
дочка — ТАНЯ з чоловіком ЙОСИФОМ AYALA
син — БОГДАН
брат — BENGT KREIBICK
тети —
LOUISE BECKER
ELSA SCHNEIDER

Ділимося з невимовним жалем з родиною, приятелями і знайомими,
що в суботу, 21-го грудня 1991 р. відійшов у вічність після тяжкої недуги
наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ і З'ЯТЬ

бл. п. д-р мед.

МИКОЛА БОЯР

нар. 18-го жовтня 1920 р. в селі Грушвиця на Волині.

ПАНАХИДА відбулася в понеділок, 23-го грудня 1991 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Burnadz, 371 Lakeview Avenue, Clifton, N.J.

ПОХОРОН відбувся у вівторок, 24-го грудня 1991 р. о год. 9-ій рано в церкві св. Вознесіння при 635 Broad Street, Clifton, N.J., а опісля тлінні останки будуть перевезені на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

У глибокому смутку:

дружина — АННА
син — д-р мед. ЮРІЙ з дружиною д-р мед. МИРОСЛАВОЮ
донька — МАРТА з чоловіком ПЕТРОМ МЕЛЬНИК
внуки — ЮРЧИК, ХРИСТИНКА, АНДРІЙЧИК
сестра — ДОМКА ЄФИМЧУК з родиною в Україні
теща — ОЛЬГА ЛУКАЩУК
та родина в Америці й Україні

Замість квітів родина просить складати пожертви на Фонд Відродження України РУХ.

ЗВЕРНЕННЯ

В лютому 1991 року на Установчій конференції у Львові створено Спілку „Діти України — Політв'язні". Вона об'єднала колишніх малолітніх українських політв'язнів московсько-большевицьких таборів, осіб, що народилися в місцях відбування покарання батьками-політв'язнів та дітей політв'язнів — людей, проти, яких совєтська імперія вчинила злочин ґеноциду і яким вдалося вижити. Спілка „Діти України — Політв'язні" входить у структуру Спілки Українських Політв'язнів і діє при ній автономно. Члени Спілки належать до свідомих українських родин, котрих совєтська влада не змогла знищити фізично, але зруйнувала матеріяльно. Пережиті в дитинстві холод, голод, приниження та поневіряння не могли не відбитися на їхньому здоров'ї і їх нащадків. Офіційна влада у колишньому СССР та в Україні роблять вигляд, що проблема колишніх малолітніх в'язнів не існує, будь-яких компенсацій за злочини, вчинені нею проти дітей України, не передбачено. Мільйони колишніх політв'язнів-українців та членів їх родини ще сьогодні змушені мешкати за межами України, для їх повернення уряд України не може знайти фондів та матеріяльних засобів.

Основою становлення справді незалежної української держави є побудова української незалежної економіки і для внесення бодай частки у цю справу при Спілці створено товариство з обмеженою відповідальністю „Злагода".

Для вирішення згаданих проблем потрібні фонди і засоби, яких в Україні наразі не вистачає.

Спілка „Діти України — Політв'язні" просить громадські організації, установи, окремих громадян країн Америки, Австралї, Европи про допомогу по таких напрямках:

* лікування наших дітей від хворіб, які є наслідком перебування їх родичів в тюрмах, таборах, на засланні;

* навчання членів спілки та їх дітей в школах бизнесу, відкритих недавно в Україні, у вищих школах Заходу;

* співпраця з товариством „Злагода" в Галичині, нові технології і обладнання підприємства малої потужности для переробки сільськогосподарської сировини, — м'яса, молока, збіжжя, ярини та овочів, по виробництві цегли та дахівки.

З пропозиціями про співпрацю просимо голоситися до голови Спілки „Діти України — Політв'язні" Юрія Стефанівського на адресу: Україна 290059, м. Львів — 59, вул. А. Лінкольна 51/кв. 68; тел: 52-42-76.

Пожертви слід висилати до „Самопомочі" у Ню Йорку, конто ч. 17284-00

Львівська Спілка „Діти України — Політв'язні"

Рада Спілки „Діти України — Політв'язні"

Виставка кераміки О. Дяченко-Кочман

Коли мені довелося сказати про Олександру Дяченко Кочман на відкритті її виставки в ґалерії Українського Культурного Осередку при парафії св. Володимира і Ольги в Чікаґо, я відразу ж запитала себе, що я можу ще додати про цього мистця і про її творчість, що присутнім гостям ще не відомо.

Почну з того, що коротко пригадаю про Лесю Кочман як особу, а потім про її нову працю. Лесю Кочман знаємо в українській громаді не тільки як відомого мистця, а також як учителя, директора школи Українознавства при парафії св. Володимира, члена мистецької колеґії Українського Інституту Модерного Мистецтва, куратора і мистецького дорадника. Крім того, Леся Кочман відзначена численними нагородами, які віддзеркалюють її оригінальність і професійність в широкому американському мистецькому світі. Ось недавно вона отримала вже третю престижеву нагороду від стейту Іллиной за свій твір „Орлекін II". Її твори знаходяться в музеях і колекціях у різних стейтах. Вони прикрашають стіни таких корпорацій як: Harris Bank, Illinois State Muzeum, Arthur Anderson Corp., Siemans Medical Systems, Burroyghs Corp., Amoco Corp., Swiss Bank, American National Bank, і багато інших. Про неї писалося в Chicago Art Review, Chicago International New Art Form Exposition, Ceramica Monthly, American Craft Magazine, The New Art Examiner. Її репрезентують The Burger Assos., Chicago Street Gallery і Corporate Art.

Вона студіювала мистецтво в Ню Йорку і Чикаґо та має ступінь маґістра з Іллинойського Університету. Тепер викладає мистецтво в Розарі каледжі.

Я знала Лесю Кочман давніше, але краще пізнала її, коли я зайнялася кураторством ювілейної виставки у двадцятиліття УІММ, в якій Леся Кочман бере участь. Я побачила, що під її спокійною і стриманою зовнішністю криється сильний, працьовитий, відданий своїй творчості мистець.

Є два роди кераміки: народна (ужиткова) утилітарна і мистецька, яка полягає в досягненні художньої форми, здатної розбудити у людини естетичні почуття.

Кераміці Лесі Кочман є властивий художній експресивний стиль. Її монументальні скульптури в УІММ — це відображення її складного характеру. Вона вживає тут старий глиняний матеріял для творчого мистецького вислову сучасного періоду. Цікавість її творів полягає в тому, що вона зуміла пов'язати найпростіший матеріял із сучасною технологією. Раніше Леся Кочман показувала, майже виключно, твори, випалені процесом раку. Цей процес випалення прийшов до Америки з Японії, але в сучасну пору мистці пристосовують цю методу до своїх вимог і потреб.

На цій виставці ми побачили декілька предметів, випалених саме процесом раку — це коли об'єкт виймається з печі ще гарячим, аж червоним, занурюється в залізну посудину (діжку) із сухим листям і закривається покришкою. Там об'єкт окиснюється і робиться темним, а на поливі з'являються чорні щілини. Леся Кочман також втирає в мокру глину різні оксиди. Це для того, щоб надати предметові вигляду антикварного. Після випечення і обкурення предмети виглядають так, ніби тількищо видобуті з археологічних розкопок. Але в той же час вони модерні.

Та шукання нового, неповторного—як в мистецтві, так і в інших ділянках — мусить бути постійним і продовжуватися протягом усього життя.

Бачимо на цій виставці нові форми з кам'яної маси з оксидами, позолоченням і поливами, які Леся виготовляє і вдосконалює сама. Минулого року Леся Кочман їздила перший раз на рідну Україну, де мала нагоду відвідати багато різних музеїв. Найсильніше враження на неї справило скитське мистецтво і мистецтво Причорномор'я. Вона зарисувала й записала багато предметів дохристиянського періоду, і тепер працює над новими творами з глини з тих рисунків. На цій виставці ми побачили декілька рельєфів, базованих на її враженнях з України. Тут лінія відіграє головну ролю — лінія проста, гнучка, закручена, хвиляста. Стиль спонтанний, експресивний. Мистець наче не вірить у досконалість матеріяльного світу.

На мою думку, багато творів Лесі Кочман своєю формою і орнаментністю нагадують про її українське коріння, але водночас вони індивідуальні, оригінальні та сучасні. Ось що Юрій Миськів сказав у своїй статті про Лесю Кочман в „Юкреніян Вікли": „Її творчість рівноваги, яка керується гармонією, що існує в природних формах назовні, та які вона переформовує своїм витонченим оком і пристосовує до сучасної дійсности."

Про свою творчість сама мисткиня каже: „Уявлень і задумів багато, але життя не є таке довге, щоб усіх передати творчістю". Вона рівняє розуміння своєї естетики до невдосконаленого світу, хоч і не перфектного, але прекрасного.

Виставка була влаштована з ініціятиви пластового племені „Перші стежі".

Ліда Литвин

Імпреза 82-го Відділу СУА в Ню Йорку

В неділю, 6-го жовтня 1991 року 82-ий Відділ СУА відзначив п'яту річницю нуклеарної катастрофи в Чорнобилі імпрезою під заголовком: „Чорнобиль — відкрита рана України". Імпреза відбулася в приміщенні Нукового Товариства ім. Шевченка, а дохід був призначений на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля через СУА.

Імпрезу відкрила заступниця голови Відділу Олександра Кіршак. Вона привітала д-ра Зенона Матківського, д-ра Володимира Гординського і д-ра Андрія Петруха, директора лябораторії Львівського шпиталю для дітей Чорнобиля. Привітала всіх присутніх, які так численно прибули на цю імпрезу, щоб відзначити і пригадати всі ті проблеми в Україні, які були спричинені нуклеарним вибухом.

Програму вечора очолювала Ірена Іванчишин, ініціяторка імпрези й культурно — освітня референтка 82-го Відділу. Теплими словами привітала гостей і союзянок, зазначивши, що хоча є інші імпрези, заля є повна, бо українська громада болі є долею наших дітей в Україні.

Ведуча програмою привітала гостю з Києва д-р Тамару Булат, провідного наукового співробітника Інституту Мистецтвознавства, фольклору та Етнографії ім. М. Рильського при Академії Наук України.

Першою точкою програми була рецитація уривків з віршів: „Чорнобильська Мадонна" Івана Драча, і віршів учнів 2-ої кляси з України, Евгена Караїна, Михаїла Рослина, Андрійка Снігура і Катрусі Горіх, учениці 9-ої кляси. Слова віршів зображували вигляд затьміння, зачорнення, захмарення, і запорошення Чорнобиля і околиці після катастрофи. Анонімну поему з України „Гнів Чорнобиля" рецитувала Лариса Кукрицька.

Дальше слідувало слово д-ра З. Матківського. Він привітав усіх присутніх від Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля, від дітей з України і від своєї дружини, що в той час перебувала в Україні. Розповів про цю страшну катастрофу в Україні і її наслідки. Горіючий реактор став причиною виникнення радіоактивности, яка в тисячу разів перевищувала радіяктивність після скинення атомової бомби на Гірошіму 1945 року. Чорнобиль — найбільша катастрофа не тільки в історії нашого народу, але всього людства. Світ довідався про неї 28-го квітня 1986 року і ще до сьогодні невідомо скільки людей загинуло в день вибуху. Наслідки катастрофи вже є, а саме: збільшення левкемії на 6%, серцеві вади й ортопедичні проблеми у дітей. В двох останніх можна помогти хірургією й ортроскопічною хірургією. Д-р З. Матківський представив сумний стан, в якому перебуває населення багатьох районів в околиці Чорнобиля. Люди масово хворіють на легені, органу зору, нервову систему, кровообіг і органи травлення, вони втратили відпорність до мікробів. Є великий брак ліків та медичних інструментів. Великої шкоди зазнав також ґрунт, він перетворився на непридатний до життя простір. Майже нема чистої води та добровякісних харчів. В шпиталях незадовільне устаткування.

Слідуючою точкою імпрези було висвітлення відеозапису про чорнобильську трагедію. Вплив радіяції на дітей і на людей, що працювали під час катастрофи. Дозиметри не могли міряти, радіяція перевищувала скалю. Діти в школі мліли, кров капала на зошити, мали рвоти, були блідi і безсильні. Одначе влада відповідала „не бунтуйте народ, все є нормально". Вмирали люди від 23-го до 37-го року життя, переселенці зі зараженої зони.

В другій частині відеозапису, що був виготовлений австралійською компанією під час з'їзду українських лікарів, зображено, що приблизно 8 міл. українського населення є упромінене, як рівнож 400,000 дітей є серійозно упромінені. Через вітер і воду, що входить в землю, є розповсюдження нуклідів по всій Україні. За Україну забув цілий світ і це є наша проблема. Обставини тяжкі і нам треба рятувати населення, бо там медична система є 50 років позаду, а на селах 75 років. Основний тягар боротьби з ліквідацією наслідків катастрофи ліг на Україну. Наші вчені і політичні діячі шукають міжнародних зв'язків і співпраці з компетентними науковцями інших держав, щоб спільно розв'язувати трагічні проблеми.

Останньою точкою імпрези була доповідь д-ра А. Петруха, завідуючого лябораторією Львівського шпиталя для дітей Чорнобиля. Він розказав про стан лябораторії, яка була передана для дітей, що хворіють у наслідок чорнобильської катастрофи. Допомогу медичними засобами і сучасною технікою дав Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля (ЗСА). Посвячення шпиталю відбулося 8-го січня 1991 року. В березні 1991 року літак „Мрія" доставив все навантаження до шпиталю у Львові. Був теж вантаж, призначений для інших шпиталів, зокрема лічниці ім. А. Шептицького, лікарні в Золочеві та інших. У львівському шпиталі функціонують такі відділи: гемотологічний, психоневрологічний, педіятричний, хірургічний, сурдологічний, а також поліклінічний відділ, лябораторія, відділи функціональної діягностики, стоматології, фізіотерапії. У шпиталі перебуває 160 дітей, поліклініку відвідують десятки дітей щоденно. Лікарі зі Львова виїжджають в околиці для бадання чорнобильських дітей і їхніх батьків, що були упромінені.

Лябораторія Львівського шпиталю дітей Чорнобиля одержала найновіший біохемічний аналізатор, куплений за фонди Союзу Українок Америки. Концепція організації лябораторії шпиталю була розроблена д-ром Гординським.

Сьогодні лябораторія виконує біохемічні, гематологічні дослідження, частинно проводить иммунологічні аналізи. Американські українки рятують українських дітей, сказав д-р А. Петрух, і нав'язав цю поміч до притчі з Біблії: „Господар посіяв зерно... Діяспора сіє зерно і воно сходить добрим зерном в Україні", тими словами закінчив свою доповідь д-р А. Петрух.

В короткій дискусії присутніх турбувала проблема реакторів в Україні і дивувались, чому вони мають бути закриті аж 1995 року.

На закінчення І. Іванчишин подякувала всім, що причинились до успіху цієї імпрези, зворушливими словами згадала дітей Чорнобиля, що з відеозапису дивляться на нас своїми сумними очима і просять допомоги. Подякувала всім присутнім за участь. Подякувала Л. Кукрицькій за мистецьке виконання рецитації і вручила їй квіти. А. Кукрицька сказала, що вона все готова помогти жіночій організації СУА, якщо її помочі буде потрібно.

Олександра Кіршак подякувала І. Іванчишин за працю в організуванні тієї імпрези і ведення програми. Подякувала доповідачам. За жертвенну працю подякувала неприсутній Н. Матківській і передала для неї квіти від 82-го Відділу СУА.

Присутні розходились глибоко зворушені трагедією наших невинних жертв Чорнобиля.

Ольга Кекіш